

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

نامگذاری، احکام شرعی و حقوقی آن

رسالة ماستری

محصل: عبدالحفیظ « سعید »

استاد رهنما: استاد وزیر محمد « سعیدی »

سال: ۱۳۹۸ هـ ش - ۱۴۴۱ هـ ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

نامگذاری، احکام شرعی و حقوقی آن

رسالة ماستری

محصل: عبدالحفیظ " سعید "

استاد رهنما: پوهندوی وزیر محمد " سعیدی "

سال: ۱۳۹۸ هـ ش - ۱۴۴۱ هـ ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت فقه و قانون

بورده ماستری

تصدیق نامه

محترم عبدالحفیظ ولد عبدالحی ID: 97-422-SH-MSF-97-422 محصل دور ششم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: نامگذاری، احکام شرعی و حقوقی آن به روز چهارشنبه تاریخ ۷/۷/۱۴۰۰ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۰ (نمره به عدد) نود پوره (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور محمد یونس ابراهیمی	عضو هیات	
۲	دکتور رفیع الله عطاء	عضو هیات	
۳	استاد وزیر محمد سعیدی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

معاون علمی

آمر بورده ماستری

خلاصه بحث

بحث و یا موضوع نامگذاری در جامعه امری مهم و قابل اهمیت است؛ زیرا نام عنوانی است برای معرفی و شناخت اشخاص، شرکت ها و اشیا، و دارائی است برای شرکت، و دارای اثرات ایجابی و سلبی و تأثیرات طولانی و عمیق است بر بالای شخص مسمی، والدین، متعلقین و کسانی که او را صدا میکنند. اگر اسم و نامگذاری نمی بود فرزند و اشیاء مجهول قرار می گرفت، و با غیر خود متمایز نمی شد؛ زیرا اسم است که فرزند و شیئی را از غیرش متمایز می سازد.

و اسلام عزیز بر گذاشتن نام نیکو و انتساب اشخاص، نسبت به همه جوامع و فرهنگ ها بیشتر توجه داشته است.

و نام باید ما را بیاد مجد و بزرگی که ما مسلمانان داشتیم بیاورد، و معانی و شعور عالی و ارزشهای عالی را در ما بیانگیزد، و باید آن حائلی را که میان ما و گذشتگان ما در نتیجه هجوم بر اسماء واقع شده، بردارد.

انتشار نام های غربی و هندی و سائر نام های که مورد تأیید شریعت اسلام نیستند، در جوامع اسلامی

یکی از مشکلاتی است که جوامع اسلامی به آن روبرو است.

والدین مسئولیت دارند تا نام نیکو بر فرزندان شان بگذارند، و گذاشتن نام شرکی و زشت بر فرزند کوتاهی در ادای حق او و ادای مسئولیت والدین، و سبب گناه بزرگ و دوامدار است.

و هیچ قانونی در افغانستان در مورد نامگذاری فرزندان که نوشته شده باشد وجود ندارد که گویا مسئله نامگذاری چیزی نیست که قانون آنرا تنظیم کند، حالانکه این چنین نیست؛ زیرا مسئله نامگذاری مانند خشوع در نماز، و یا محبت با الله تعالی و رسول - ﷺ -، و یا سائر مسائلی نیست که در حیطة قانون نمی گنجد، و قانون نتواند آنرا تنظیم کند، بلکه امریست که در حیطة قانون آمده میتواند.

اسم از نگاه معانی لغوی، و تسمیه که از اسم گرفته شده از نگاه لغوی و فقه که فقهاء و حقوق دانان تسمیه را به کدام معنا به کار برده اند، درین رساله به بحث گرفته شده است.

اقسام اسم باعتبارات مختلف و آن قسم از انواع اسم که در نامگذاری حایز اهمیت است ، و احکامی بر آن مرتب می گردد مانند : تقسیم اسم باعتبار تذکیر و تأنیث آن ، و تقسیم اسم باعتبار وضع آن و دلالت آن بر مسمی (معنای) زائد بر علمیت است مانند تقسیم اسم به اسم محض ، لقب و کنیه .

و تقسیم اسم به اعتبار اینکه تسمیه و نامگذاری از نگاه جواز نام گذاشتن به آن و عدم جواز آن ، و احکامی بر آن مرتب میگردد .

مراتب اسماء ، اسماء و نامهای که تسمیه و نامگذاری به آن جواز دارد همه در فضیلت و درجه یکسان نیستند ، بلکه در مورد نصوصی است که دلالت بر فضیلت بعضی اسماء بر بعضی دیگر دارد ، و اسم های اند که محبوب ترین اسامی نزد الله متعال است .

و هم اسماء و نامهای که تسمیه و نامگذاری به آن هم جواز ندارد همه یکسان نیستند ، بلکه نصوصی در مورد وجود دارد که از نامگذاری به بعضی اسماء به شدت منع صورت گرفته است ، بعضی مکروه و بعضی حرام است ، مانند نامگذاری به اسماء خاصه الله متعال بطور مثال ، نامگذاری به پادشاه پادشاهان (شاهنشاه) .

مصدر اسماء که نام ها از چه مصدری گرفته شده اند درین رساله به بحث گرفته شده است .

تغییر اسم از نگاه شریعت به طور عموم جائز است ، و تحسین اسم و تغییر اسم زشت به اسم نیکو سنت است ، تغییر اسم زشت به اسم نیکو از امور مطلوب و پسندیده ای است که شرع بر آن تشویق نموده است .

حکم تغییر اسم نه از نگاه وضع (تغییر وضع اول به وضع دوم) به سببی از اسباب ، بلکه تغییراتی که در محاورات مردم در اسم ، غیر از وضع مانند : تصغیر و ترخیم وجود دارد ، درین رساله به بحث گرفته شده است .

فهرست موضوعات

1.....	مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	فصل اول مفاهیم و کلیات
Error! Bookmark not defined.....	مبحث اول: در بیان اسم و هویت
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول: تعریف اسم
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم : اقسام اسم
Error! Bookmark not defined.....	مطلب سوم : اهمیت اسم و تسمیه
Error! Bookmark not defined....	مطلب چهارم : انتشار اسماء غریبی در جوامع اسلامی
Error! Bookmark not defined.....	مطلب پنجم : ضرورت به تحسین اسم
Error! Bookmark not defined. (فرزند و اشیاء)	مطلب ششم : رابطه میان اسم و مسمی
Error! Bookmark not defined.....	فصل دوم احکام شرعی و حقوقی تسمیه
Error! Bookmark not defined.....	مبحث اول : حکم تسمیه و نامگذاری
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول : حکم تسمیه فرزند و اشیاء
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم : حکم تکنیه
Error! Bookmark not defined.....	مطلب سوم : حکم لقب گذاری
Error! Bookmark not defined.....	مطلب چهارم : نامگذاری به بیشتر از یک نام
Error! Bookmark not defined.....	مطلب پنجم : وقت نامگذاری
Error! Bookmark not defined.	مطلب ششم : مسوئیت و صلاحیت والدین در قبال نامگذاری
Error! Bookmark not defined.....	مبحث دوم : مراتب اسماء و اقسام آن باعتبار حکم
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول : مراتب اسماء
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم : فرهنگ نامه اسماء

Error! Bookmark not defined.....مبحث سوم تغییر اسم

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول : تغییر اسم از نگاه شریعت

Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم : تغییر اسم از نگاه قانون

Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم : جواز تصغیر اسم

9 نتیجه گیری

12 پیشنهادات

Error! Bookmark not defined.....فهرست آیات های قرآنی

Error! Bookmark not defined.....فهرست احادیث نبوی و آثار

Error! Bookmark not defined.....فهرست اعلام

Error! Bookmark not defined.....مراجع ومصادر

..... **Summary of the Research**

نتیجه گیری

بعد از غور و بررسی به این نتیجه می‌رسیم :

1. موضوع نامگذاری در جامعه امری مهم و قابل اهمیت است ، اگر اسم و نامگذاری نمی بود فرزند و اشیاء مجهول قرار می گرفت ، و با غیر خود متمایز نمی شد؛ زیرا اسم است که فرزند و شیئی را از غیرش متمایز می سازد .
2. والدین مسئولیت دارند تا نام نیکو بر فرزندان شان بگذارند ، و از گذاشتن نام شرکی و زشت بر فرزند کوتاهی در ادای حق او و ادای مسئولیت پدر والدین ، و سبب گناه بزرگ و دوامدار است ، خودداری نمایند ، اگر پدران میزان درد مندی اولاد شان را از ناحیه نام زشت درک نمایند ، قبل از اینکه نام اولاد شان بر زبان مردم جاری شود ، (در میان مردم شایع شود) روی آن فکر می کردند . نام باید ما را بیاد مجد و بزرگی که ما مسلمانان داشتیم بیاورد ، و معانی و شعور عالی و ارزشهای عالی را در ما بیانگیزد ، و باید آن حائلی را که میان ما و گذشته در نتیجه هجوم بر اسماء واقع شده ، بردارد .
3. انتشار نام های غربی و هندی و سائر نام های که مورد تأیید شریعت اسلام نیستند ، در جوامع اسلامی یکی از مشکلاتی است که جوامع اسلامی به آن روبرو است ، در جامعه افغانی در نتیجه جهل و نادانی یا تقلید از دیگران نام های وجود دارد که مفهوم شرکی را می‌رساند ، و یا اسم شرعی نیست مانند : دیانا ، ناهید (خدای آب) ، الهه ، (الله محمد) که تعبیر درست برای این اسم وجود ندارد و گل آفتاب پرست (یعنی پرستنده و عبادت کننده آفتاب) حالانکه هیچ موجودی غیر از انسان و جنیات چیزی دیگری را غیر از الله - ﷻ - عبادت نمی کند و جز الله - ﷻ - کسی دیگر را تسبیح نمی گوید ، و یا نامگذاری به نام عبدالفقیر که در مخالفت به نص صریح قرآنکریم قرار دارد .

4. دولت از تأیید نام های شرکی و زشت با صدور تذکره تابعیت و یا شناسنامه و کارت هویت خودداری نموده ، و هم در برابر خواسته های مشروع اتباع کشور در خصوص تغییر و اصلاح نام های زشت لیبیک گفته و موضوع سنی را در نظر نگیرد ، و یا آنرا تعدیل نماید . هیچ قانونی در افغانستان در مورد نامگذاری که الفاظ نامگذاری فرزندان یا شرکت ها را (بخصوص از نگاه شرعی) تنظیم کند وجود ندارد ، که گویا مسئله نامگذاری چیزی نیست که قانون آنرا تنظیم کند ، حالانکه این چنین نیست ؛ باید قانونی وضع شود تا به موضوع هرج و مرج که در نامگذاری به وجود آمده پایان داده شود ؛ زیرا مسئله نامگذاری مانند خشوع در نماز ، و یا محبت با الله تعالی و رسول - ﷺ - ، و یا سایر مسائلی که در حیطه قانون نگنجد ، نیست که قانون نتواند آنرا تنظیم کند ، بلکه امریست که در حیطه قانون آمده میتواند . بعضی کشور ها در مورد نامگذاری قرائات و قوانین دارند که موضوع تسمیه و نامگذاری فرزندان را تنظیم می نماید ، مثل ایران عربستان سعودی فرانسه ، و افغانستان را نمیتوان از داشتن همچون قانونی مستثنی کرد ، در قوانین افغانستان مثلا : قانون ثبت احوال نفوس ، قانون مدنی ، قانون شرکت های تضامنی ، بیشتر به اهمیت اسم پرداخته و از ساختار کلمه اسم بحث نکرده اند ، و در اصطلاحات حقوقی ، حقوق دانان از اسم نیز مختصر بحث نموده اند .

5. به اساس اقتضاء قواعد تسمیه واجب است ، اسلام عزیز بر گذاشتن نام نیکو و انتساب اشخاص ، نسبت به همه جوامع و فرهنگ ها بیشتر توجه داشته است ، پسر منسوب به پدر است ، و نیاز به درج نام مادر در تذکره نیست ، درج نام، نام پدر، نام پدرکلان با سایر مشخصات ضروری، کافیسست چنانچه نه تنها افغانستان بلکه اکثریت کشورهای جهان از همین روش استفاده می کنند .

6. آگاهی در مورد اسم از نگاه معانی لغوی ، و تسمیه که از اسم گرفته شده از نگاه لغوی و فقه که فقهاء و حقوق دانان تسمیه را به کدام معنا به کار برده اند به دست آوردم .

7. اسم باعتبارات مختلف دارای اقسام مختلف است ، و بعضی از انواع اسم در نامگذاری حایز اهمیت است ، و احکامی بر آن مرتب می گردد مانند : تقسیم اسم باعتبار تذکیر و تأنیث آن ، و تقسیم اسم باعتبار وضع آن و دلالت آن بر مسمی (معنای) زائد بر علمیت است مانند تقسم اسم به اسم محض ، لقب و کنیه ، اسم به اعتبار اینکه تسمیه و نامگذاری از نگاه جواز نام گذاشتن به آن و عدم جواز آن ، به جائز و ناجائز تقسیم میشوند ، و هم باین نتیجه میرسیم که

اسماء دارای مراتب مختلف است؛ زیرا اسماء و نامهای که تسمیه و نامگذاری به آن جواز دارد همه در فضیلت و درجه یکسان نیستند، بلکه در مورد نصوصی است که بر فضیلت بعضی اسماء بر بعضی دیگر دلالت دارد، و بعضی محبوب ترین اسامی نزد الله متعال است، و بعضی اسماء جائز اند.

8. و هم اسماء و نامهای که تسمیه و نامگذاری به آن هم جواز ندارد همه یکسان نیستند، بلکه نصوصی در مورد وجود دارد که از نامگذاری به بعضی اسماء به شدت منع صورت گرفته است، بعضی مکروه و بعضی حرام است، مانند نامگذاری به اسماء خاصه الله متعال بطور مثال، نامگذاری به پادشاه پادشاهان.

9. مصدر برای اسماء که نام ها از چه مصدری گرفته شده اند وجود دارد که شخص را کمک می کند، تا ازین مصادر در نامگذاری استفاده نماید، و تغییر اسم از نگاه شریعت به طور عموم جائز است، و تحسین اسم سنت است، و تغییر اسم زشت به اسم نیکو سنت است، تغییر اسم زشت به اسم نیکو از امور مطلوب و پسندیده ای است که شرع بر آن تشویق نموده است، تغییر اسم نه از نگاه وضع (تغییر وضع اول به وضع دوم) به سببی از اسباب، بلکه تغییراتی که در محاورات مردم در اسم، غیر از وضع مانند: تصغیر و ترخیم وجود دارد، جواز دارد البته در موارد به خصوص آن.

پیشنهادات

1. مواردی که در آن به خطا رفته باشیم آرزومندم اساتید و دانشمندان برای اصلاح آن بنده یاری نمایند.
2. سهل انگاری در ارشادات رسول الله - صلی الله علیه و سلم - سبب بدبختی ما شده و این بدعت ها و نام های نادرست بالاخره به شکل عام به یک روش عمومی تبدیل میگردد ، امید وارم دوستان محترم با ایمان در اصلاح نام های خود و اولاد شان سعی و تلاش ورزیده ، مانند پیامبر اسلام - ﷺ - در تغییر این نام ها (نام های زشت و نا روا) اقدام کنند .
3. دولت از تأیید نام های شرکی و زشت با عدم صدور تذکره تابعیت و یا شناسنامه و کارت هویت ، خودداری نماید ، و هم در برابر خواسته های مشروع اتباع کشور در خصوص تغییر و اصلاح نام های زشت لیبیک گفته و موضوع سنی را در نظر نگیرد ، مراجع قانونگذاری در صورت لزوم دید تعدیل قوانین با علمای فقه و قانون هردو مشوره نموده علمای دین دیدگاه توحید شده خویش را با مراجع ذیربط طرح تعدیل قانون ثبت احوال نفوس شریک سازند ، قانونی در رابطه به نامگذاری و با فرهنگی از اسماء مشروع و نیک وضع شود .
4. فرهنگ نامهی از نام های خوب و نیکو از اسماء پسران و دختران با استفاده از فرهنگ نامهای که در زمینه وجود دارد ، و هم لیستی از نام ها را بدون تکرار از مرکز دیتابیس تذکره الکترونیکی ثبت احوال نفوس کشور گرفته و از هر دو ، فرهنگ نامه از اسماء تهیه شود و در تمامی مراکز ثبت احوال نفوس کشور ، و به تمامی بخش نسائی و ولادی شفاخانه ها ارسال و به دسترس مراجعین جهت نامگذاری قرار گیرد ، و هم لیستی از نام ها را بدون تکرار از مرکز دیتابیس تذکره الکترونیکی ثبت احوال نفوس کشور گرفته مورد غور و بررسی قرار داده آنده نام های که قابل اصلاح و تغییر است اصلاح نماید .
5. درج نام مادر در تذکره به آن حد ضروری نیست که جهت رسیدن به آن مصارف گزاف را برای تعدیل قانون ثبت احوال نفوس کشور به خرچ داد ، و از طرف دیگر باعث غوغا میان مردم افغانستان شود لذا مراجع محترم قانونگذار باید همه ابعاد این مسأله را به شمول عواقب آینده آن سنجیده اقدام نمایند.

6. از آنجاییکه پس از صدور تذکره ، تغییر نام به سادگی امکان پذیر نیست مناسب است در هنگام نامگذاری تمامی جوانب امر بویژه رعایت فرهنگ والای اسلامی، و شخصیت آینده طفل مد نظر قرار گیرد .

7. صدور تذکره مستلزم تنظیم سند سجلی است، با توجه به اهمیت موضوع لازم است قبل از امضاء اسناد مربوطه از صحت مندرجات تا اینکه نام نادرست نباشد اطمینان حاصل نموده و بهنگام دریافت تذکره نیز از صحت مندرجات آن اطمینان حاصل شود ، صدور تذکره مجدد محدودیت قانونی دارد لذا در حفظ و نگهداری آن دقت لازم را داشته باشید و تذکره مدرک هویت و تابعیت هر فرد افغانی می باشد.

8. دست بردن در مندرجات تذکره بهر صورت اکیدا ممنوع و با متخلفین برخورد قانونی خواهد شد.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af